

Vergaderjaar 2006–2007

30 080

Planlogische kernbeslissing Ruimte voor de rivier

A

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR VERKEER EN WATERSTAAT¹

Vastgesteld 10 oktober 2006

Binnen de vaste commissie bestaat behoefte de regering de navolgende opmerkingen en vragen ter beantwoording voor te leggen.

De leden van de **CDA**-fractie delen de mening van de regering dat, uitgaand van de gevolgen van de klimaatveranderingen op de hoeveelheid water die de rivieren moeten vervoeren, er meer ruimte voor de rivieren moet komen. Met enkel dijkverhogingen en versterkingen kunnen de problemen niet meer opgelost worden. Toch leven er bij de CDA-fractie nog een aantal vragen. Ten eerste of nu al in deze mate uitgegaan moet worden van de norm bij de Rijn van 18 000 m³ per seconde en 4600 m³ Maas. Verscheidene studies wijzen uit dat dit nu nog niet nodig is. Bovendien moet er nog overlegd worden met de buurlanden om overstromingsrisico's te voorkomen.

De Kaderrichtlijn Water speelt hierbij een rol en nadrukkelijk ook de nieuwe Europees-hoogwaterrichtlijn.

Deze richtlijnen verschaffen de lidstaten een grote mate van vrijheid bij het vaststellen van het vereiste beschermingsniveau en bij het bepalen van de maatregelen die getroffen moeten worden en binnen welke termijn de overstromingsrisico-beheerplannen ten uitvoer moeten worden gebracht.

Bij de behandeling van deze PKB in de Tweede Kamer heeft de staatssecretaris de 18 000 m³ als een strategische reserve aangeduid. Graag willen deze leden van de minister weten wat hiermee bedoeld wordt. De staatssecretaris heeft in de Tweede Kamer laten weten dat 18 000 m³ geen wetenschappelijk onderbouwd getal is, maar bij een aantal projecten, zoals Veessen-Wapenveld en Lent zijn er wel varianten die verder gaan dan 16 000 m³.

Artikel 8 van de Europese richtlijn geeft aan dat de lidstaten de overstromingsrisicokaarten uiterlijk in 2013 voltooid moeten hebben. Waarom wordt vanwege de vele onzekerheden t.a.v. de 18 000 m³/sec. hier niet op gewacht?

Het gaat hier niet alleen om de veiligheid van de burgers maar ook om de agrariërs die direct of indirect in hun bedrijfsvoering worden geschaad. Een belangrijk punt is ook dat in de PKB vrijwel alleen naar rivierwater-

¹ Samenstelling:

Leden: Werner (CDA), Van den Berg (SGP), Lemstra (CDA), Bierman-Beukema toe Water (VVD), Van der Lans (GL), (voorzitter), Doesburg (VVD), Walsma (CDA), Pormes (GL), Van den Oosten (VVD), Ten Hoeve (OSF), Sylvester (PvdA), Schouw (D66) en Van Raak (SP).
Plv. leden: Franken (CDA), Schuurman (CU), Van Leeuwen (CDA), V.d. Broek-Laman Trip (VVD), Pormes (GL), Wagemakers (CDA), vac. (VVD), Eigeman (PvdA), Hamel (PvdA), Engels (D66) en Kox (SP).

standen wordt gekeken en dat de conditie van de honderden kilometers bandijk niet als risico in de beschouwing is meegenomen.

Ook wordt t.a.v. de projecten geen prioriteiten aangegeven. Graag willen deze leden van de regering te weten komen hoe hiermee omgegaan zal gaan worden.

De VROM-Raad laat weten dat in de PKB Ruimte voor de rivier de veiligheidsdoelstelling duidelijk voorop staat. Veiligheid wordt gezien als een resultaatsverplichting, ruimtelijke kwaliteit als een inspanningsverplichting. De raad vindt dat de ruimtelijke kwaliteit nadrukkelijker geborgd moet worden.

Dat vanwege te nemen maatregelen huidige functies verloren gaan is duidelijk. Maar de vraag is of in voldoende mate nieuwe impulsen worden gegeven ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Zo mogelijk moet door verbetering van de ruimtelijke kwaliteit het rivierengebied nog aantrekkelijker en leefbaarder worden.

Graag ontvangen deze leden een reactie van de regering.

De leden van de fractie van de **PvdA** hebben met waardering kennis genomen van de bestuurlijke aanpak terzake van de PKB Ruimte voor de Rivier (30 080). De leden van deze fractie delen de meervoudige doelstelling waarin de veiligheid van het Rivierengebied en de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het Rivierengebied als hoofdstellingen zijn gekozen. De strategie om rivierverruiming boven verdere verhoging van de dijken te stellen heeft de instemming van de leden van de fractie van de PvdA. Ook kunnen deze leden zich vinden in het uitgangspunt om in 2015 te voldoen aan het wettelijk beschermingsniveau van een waterverzet van 16 000 m³/seconde bij Lobith en het feit dat de PKB rekent met een verhoging van niveau aan het eind van deze eeuw tot 18 000 m³/seconde. De leden wijzen er op dat bij deze keuze voor de lang termijn van de minister mag worden gevraagd worden terdege aandacht te schenken aan de internationale context. Zij hebben met het oog hierop een drietal vragen. Deze vragen worden mede ingegeven omdat ingrijpende maatregelen getroffen worden naar sommige groepen inwoners van het Rivierengebied en omdat er onzekerheid voor langere tijd zal blijven bestaan. De rechtsbescherming vraagt om zorgvuldige weging van belangen en ruime aandacht voor feiten en omstandigheden die een dergelijke aanpak rechtvaardigen.

De leden van de PvdA vragen de regering met nadruk meer aandacht te schenken aan de samenhang die de aanpak Ruimte voor de Rivier noodzakelijk maakt met het klimaatbeleid. Deze leden willen hierbij met name ook een duiding van de risico's (kans X effect) van de toename van de hoeveelheid water in het stroomgebied van Rijn en Maas alsmede van het stijgen van de zeespiegel. Uit uiteenlopende onderzoeken blijkt dat de stijging van de zeespiegel doorgaat. In de Noordze gebieden (Noorwegen, Groenland etc.) gaat de afkalving van de ijskap in te hoog tempo door. Dat heeft op termijn effecten voor onze leefomgeving, voor het noodzakelijke beschermingsniveau van ons Rivierengebied. De leden van de PvdA-fractie vragen om hier nader op in te gaan.

Voorts is onlangs de EU Richtlijn Hoog water verschenen. Dit verplicht alle EU-lidstaten om al hun gebieden in kaart te brengen waar overstromingen kunnen voorkomen. Per gebied moet worden aangegeven welke bescherming tegen overstroming wordt geboden. Verder bepaalt de richtlijn dat lidstaten geen maatregelen mogen nemen die de overstromingskansen in andere lidstaten verhogen. De leden van de PvdA-fractie vragen de minister om mede op basis van deze richtlijn overzicht te geven van de plannen van Duitsland en België en de consequenties die dat kan hebben voor de Nederlandse aanpak. Voorts vragen de leden van de PvdA-fractie of de verplichting uit de EU richtlijn Hoog water om tot een beheersplan per stroomgebied te komen gevolgen heeft voor de Nederlandse aanpak en welke dat zijn.

In de PKB wordt nadrukkelijk uitgegaan van het Rivierengebied als eenheid zowel ruimtelijk, cultuurhistorisch als landschappelijk. De leden van de fractie van de PvdA delen deze benadering, maar vragen zich af of er in het ruimtelijk beleid voldoende gebruik gemaakt wordt van het bestuurlijk instrumentarium om de belangen van deze ruimtelijk eenheid te dienen. Het ontbreekt bijvoorbeeld aan een bescherming als nationaal landschap. De leden van deze fractie vragen de minister of een nadrukkelijker aandacht voor het Rivierengebied als eenheid niet tot een beter samenhangend pakket op het gebied van veiligheid en ruimtelijke kwaliteit zou kunnen leiden. Zij vragen of de minister bereid is in overleg met de betrokken besturen in het vervolg van de uitwerking van de PKB studie te laten verrichten naar mogelijke effecten van een dergelijke benadering.

Een sterk omstreden maatregel in de PKB betreft de hoogwatergeul bij Veessen. In de brief van de staatssecretaris van 23 maart 2006 wordt toch gesproken van een breed bestuurlijk draagvlak. De leden van de PvdA-fractie vragen de minister nog eens nader te beargumenteren waarop dat oordeel stoelt en voorts vragen deze leden hoe de minister aankijkt tegen het draagvlak onder de bevolking. Met het oog hierop vragen zij de minister ook de tijdsdruk achter de aanleg van een nieuwe geul te beargumenteren met het oog het noodzakelijke beschermingsniveau en hierbij ook aandacht te schenken aan de risico's voor bewoners van het gebied waarin die toekomstige geul (de Groene Rivier) is gepland.

Ten slotte wensen de leden van de fractie van de PvdA nog aandacht voor het volgende. De uitvoering van de PKB brengt op meer uitgebreide schaal vergraving van uiterwaarden met zich mee waarmee ook een meer-opbrengst van waardevolle rivierklei ontstaat. De leden van de PvdA-fractie hebben zorg om het teloor gaan van mogelijk nuttige grondstoffen en vragen de minister aan te geven hoe wordt omgegaan met mogelijk overtollige rivierklei nu die in hoger tempo beschikbaar komt.

De leden van de **VVD**-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van deze PKB en hebben daar enkele vragen over.

De VVD-fractie is met de staatssecretaris van mening dat het een goede zaak is, een zodanig maatregelenpakket via deze PKB in te voeren, dat de maatgevende Rijnaafvoer van 16 000 m³/s (wettelijk vereist) bij Lobith veilig kan verlopen in 2015.

De plannen gaan er echter ook vanuit, dat op termijn een maatgevende afvoer van 18 000 m³/s mogelijk is.

Graag verneemt de VVD-fractie de concrete motivering, waarom die keuze is gemaakt. Hoe verhoudt zich dat tot de Europese hoogwaterrichtlijn?

Ook verneemt de VVD-fractie gaarne hoe deze hoger doelstelling van 18 000 zich verhoudt tot gemeten hoogwaterstanden in het verleden met hogewaterstanden.

De VVD-fractie heeft begrepen dat van de € 2.2 miljard aan kosten van alle voorgenomen maatregelen slechts € 100 miljoen wordt bijgedragen door de EU.

Rekening houdend met de speciale positie die Nederland als deltagebied inneemt, en de vele landen die hun water via ons land afvoeren (Nederland «afvoerput van Europa») komt deze bijdrage als uiterst gering over. De leden van de VVD-fractie willen graag vernemen hoe deze bijdrage tot stand is gekomen, waarom deze relatief laag is en welke mogelijkheden de staatssecretaris ziet om dit bedrag te verhogen.

De leden van de fracties van **GroenLinks** en **SP** constateren dat er uitgebreid gediscussieerd is over de PKB Ruimte voor de rivier. Desalniettemin constateren zij dat er onder de bevolking van de betrokken gebieden grote onvrede over de gevolgen van deze PKB bestaat. Die richt zich vooral op de gehanteerde norm van 18 000 m³/s, die nu centraal staat in de argu-

mentatie voor de aanleg van hoogwatergeulen. Zij zijn van mening dat deze norm hoogst onzeker en fysiek onmogelijk is. Waarom, zo vragen zij zich af, is niet uitgegaan van een lagere norm van 16 000 m³/s of 17 000 m³/s? Bovendien menen zij dat er door de onlangs vastgestelde EU-hoogwaterrichtlijn een andere situatie is ontstaan. In deze richtlijn is vastgelegd dat bovenstrooms geen maatregelen mogen worden genomen die er toe leiden dat wateroverlast wordt afgewenteld op de gebieden benedenstrooms. Om 18 000 m³ per seconde te realiseren zou Duitsland derhalve maatregelen moeten nemen die de facto strijdig zijn met deze richtlijn en met recht zou Nederland daartegen juridisch verhaal kunnen halen bij het Europese gerechtshof. De taakstelling van de PKB moet daarom volgens de bewoners worden herzien. Gezien de grote bestuurlijke en maatschappelijke gevolgen zou het van onzorgvuldig bestuur getuigen om deze nieuwe situatie te negeren. De leden van de fracties van GroenLinks en SP zouden het op prijs stellen als de regering nog een uitgebreid en nauwgezet op deze bezwaren zou kunnen reageren.

Met belangstelling hebben de leden van de fracties van de **SGP** en **CU** kennis genomen van de 2e PKB. Is het waar, zo vragen deze leden, dat het besluit PKB is gebaseerd op een maatgevende afvoer voor de lange termijn, en voor de korte termijn. Waarom, zo vragen zij zich af is deze Knip aangebracht? Terwijl huidige maatregelenpakket is gebaseerd op de korte termijn, is de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld gericht op de lange termijn. Deze fracties vinden dit niet zo'n heldere keus; graag een onderbouwing hiervoor. Waarom, zo vragen zij, heeft het Kabinet de maatgevende afvoeren niet gekoppeld aan een kans van voorkomen van deze afvoer. Immers, de Wet op de Waterkering, die onze veiligheid tegen overstromingen wettelijk verankert, vindt haar basis juist in het vastleggen van de kans op overstromingen van de maatgevende afvoer. Deze leden vinden dan ook dat het besluit om de maatregel Veessen-Wapenveld niet is gekoppeld aan de wettelijke vastgelegde kans op overstromingen. Deze leden zijn van mening dat het consequent zou zijn het maatregelenpakket wel te koppelen aan het wettelijke beschermingsniveau, uitgedrukt in een kans op overschrijding.

Zij constateren dat het veiligheidsbeleid en de wijze van normering volop in beweging is. Dit kan resulteren in nieuwe normeringen en andere wijzen van omgaan met de veiligheid tegen overstromingen. Gezien de grote consequenties van een aantal maatregelen, vragen zij zich af of het niet wenselijk is de nieuwe beleidsontwikkelingen af te wachten voordat een definitief besluit wordt genomen. Mede gezien de huidige reserve in de maatgevende afvoer is dit naar hun mening ook verantwoord.

Bij de uitvoering van de PKB Ruimte voor de rivier dreigen grote hoeveelheden schaarse bouwgrondstoffen (voornamelijk klei) verloren te gaan omdat de termijn van uitvoering (in veel projecten rond de vijf jaar) het onmogelijk maakt om deze grondstoffen te verwerken tot bouwmaterialen die binnen deze periode van 5 jaar op de markt kunnen worden afgezet. Aan deze problematiek wordt in de PKB slechts beperkt aandacht besteed. Een gesuggereerde oplossing als zou deze grondstof, in afwachting van toekomstige verwerking, kunnen worden geborgen in putten en depots gaat voor de grofkeramische industrie niet op omdat de klei dient te worden gesorteerd op kwaliteit, waarbij specifieke eisen gelden.

Dit beleid staat haaks op het in de Nota Ruimte geformuleerde beleid, waar juist zuinig en hoogwaardig gebruik een eerste uitgangspunt is en waar voor ruimtelijke plannen de volgende uitgangspunten gelden:

- de effecten op de bouwgrondstoffenvoorziening moeten worden betrokken bij de afweging;
- er moet rekening worden gehouden met de geologische voorkomens van schaarse bouwgrondstoffen als beton- en metselzand, grind, kalk-

- steen, klei voor de grofkeramische industrie en zilverzand, om zo de winningmogelijkheden voor toekomstige generaties niet te belemmeren;
- er moet worden afgewogen of in combinatie met andere functies winning van oppervlakedelfstoffen mogelijk is (multifunctionele winning). Hierbij wordt het dieper maken van de ontgronding dan strikt noodzakelijk is voor de gewenste functie niet uitgesloten.

Deze leden vragen hoe de minister denkt de uitvoering van de PKB Ruimte voor de rivier voor wat betreft het dreigende verlies van grote hoeveelheden schaarse bouwstoffen in overeenstemming te brengen met de uitgangspunten van de Nota Ruimte.

De voorzitter van de commissie,
Van der Lans

De griffier van de commissie,
Nieuwenhuizen